

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 09 stycznia 2018 r.

DKO-WOK.4016.7.2017.MT

Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

odpowiadając na pismo z 5 grudnia 2017 r. (VII.7037.116.2017.KD) dotyczące problemów uczniów pełnoletnich z właściwym uregulowaniem ich praw i obowiązków w statucie szkoły, przedstawiam następujące stanowisko.

Dotychczas obowiązujące przepisy prawa oświatowego regulowały kwestie praw i obowiązków uczniów, w tym uczniów pełnoletnich, w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół¹. Wskazywało ono, że statut określa obowiązki ucznia, z uwzględnieniem np. obowiązków w zakresie usprawiedliwiania nieobecności na zajęciach edukacyjnych. Rozporządzenie to utraciło moc z dniem 1 września 2017 r., natomiast regulacje dotyczące praw i obowiązków uczniów zostały przeniesione do ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe². Zakres obowiązków uczniów, które powinny zostać opisane w statucie szkoły wskazuje obecnie art. 99 ww. ustawy, który w punkcie 2 określa, że w statucie powinny być uregulowane kwestie usprawiedliwiania, w określonym terminie i formie, nieobecności na zajęciach edukacyjnych, w tym formy usprawiedliwiania nieobecności przez osoby pełnoletnie.

¹ Dz. U. Nr 61, poz. 624, z późn. zm.

² Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, ze zm.).

Jak wynika z powyższego, w ustawie Prawo oświatowe zostały doprecyzowane kwestie usprawiedliwiania nieobecności przez uczniów pełnoletnich. Obowiązujące przepisy prawa nie ograniczają prawa uczniów pełnoletnich do samodzielnego usprawiedliwiania nieobecności na zajęciach szkolnych.

Przepisy prawa powszechnie obowiązującego pozostawiły szkołom swobodę w określeniu np. formy usprawiedliwiania nieobecności na zajęciach edukacyjnych czy zasad i form spędzania przerw międzylekcyjnych. Wiadomym jest, że zapisy zawarte w statutach szkół nie mogą być sprzeczne z prawem osób pełnoletnich do ochrony i poszanowania ich prywatności i wolności, gwarantowanych na poziomie konstytucyjnym i w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Należy jednak zauważyć, że dyrektor szkoły odpowiadający za bezpieczeństwo uczniów³, ma obowiązek przeciwdziałać różnym sytuacjom mogącym zagrażać szeroko pojętemu bezpieczeństwu uczniów, w tym uczniów pełnoletnich, podczas zajęć edukacyjnych organizowanych przez szkołę, a w konsekwencji powinien zaprojektować skuteczne mechanizmy eliminowania zagrożeń, między innymi poprzez odpowiednie zapisy w statucie szkoły, które, jak wspomniano powyżej, nie mogą być sprzeczne z przepisami powszechnie obowiązującymi.

Ponadto, warto zaznaczyć, że art. 133 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego nakłada na rodziców obowiązek świadczeń alimentacyjnych względem dziecka (również pełnoletniego), które nie jest jeszcze w stanie utrzymywać się samodzielnie (uczy się w szkole dla młodzieży). Natomiast art. 135 § 2 ww. Kodeksu precyzuje, że wykonanie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o jego utrzymanie lub wychowanie. Informacje o zachowaniu ucznia pełnoletniego mieszczą się w ciężącym na rodzicach obowiązku osobistego starania się o jego wychowanie. Należy przyjąć, że do obowiązków tych należy prawo rodziców do informacji o funkcjonowaniu dziecka podczas przerw między zajęciami, w tym informacji o możliwości opuszczania przez ucznia pełnoletniego terenu szkoły.

Odnosząc się do kwestii samodzielnego wyrażania przez ucznia pełnoletniego zgody na udział w wycieczce szkolnej, należy wziąć pod uwagę dwa aspekty tego zagadnienia.

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69, ze zm.).

Z jednej strony, przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r.⁴, nie określają obowiązku uzyskania zgody rodzica lub prawnego opiekuna na udział w wycieczce szkolnej ucznia pełnoletniego. Przepisy wskazują jedynie, że udział uczniów niepełnoletnich w wycieczkach, z wyjątkiem przedmiotowych odbywających się w ramach zajęć lekcyjnych i imprez, wymaga zgody ich przedstawicieli ustawowych - rodzica lub prawnego opiekuna.

Z drugiej natomiast w kontekście ww. art. 133 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, rodzice dziecka ponosząc konsekwencje finansowe wyrażenia zgody na udział dziecka w wycieczce szkolnej, powinni mieć wpływ na decyzję dotyczącą udziału w wycieczce także dziecka pełnoletniego, które będąc uczniem szkoły dla młodzieży nie jest w stanie utrzymywać się samodzielnie.

Reasumując, co do zasady, uczniami szkół dla dzieci i młodzieży są osoby niepełnoletnie (część młodzieży osiąga pełnoletność w ostatnich klasach szkół ponadgimnazjalnych/ponadpodstawowych). Zasadne jest zapewnienie rodzicom prawa do informacji na temat przestrzegania praw i obowiązków ucznia przez ich dziecko w trakcie całego etapu edukacyjnego, mimo że pod koniec tego etapu dziecko osiąga pełnoletność. Końcowy etap edukacyjny jest bardzo istotny dla przyszłości dziecka. Rozstrzygają się wówczas sprawy, które decydują o dalszych losach życiowych osoby wchodzącej w dorosłe życie. Szczególnie ważne jest wówczas wsparcie ze strony rodziców, polegające między innymi na zaangażowaniu w sprawy szkolne dziecka.

Aby można było mówić o realnym wsparciu, rodzice powinni mieć prawo do informacji i wpływu na funkcjonowanie dziecka w szkole.

Z poważaniem

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
Maciej Kopeć
Podsekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/

⁴ § 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz.U. z 2001 r. Nr 135, poz. 1516, z późn. zm.).